

геодезичну і картографічну діяльність: Закон України від 23.12.98 р. N 353-XIV / у ред. від 27.07.2013 р. [Електронний ресурс] // [Офіційний сайт Верховної Ради України]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>. 3. Літнарівич Р.М. Основи вищої геодезії. Навчальний посібник для студентів денної і заочної форм навчання з спеціальності 7.07 09 04 Землевпорядкування та кадастр. Чернігів, ЧДІЕіУ, 2002.- 147 с. 4. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру. Науково-дослідний інститут геодезії і картографії. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://dgm.gki.com.ua>. 5. Порядок побудови Державної геодезичної мережі: Постанова Кабінету Міністрів України від 07.08.2013 р. № 646 / у ред. від 16.11.2017 р. [Електронний ресурс] // [Офіційний сайт Верховної Ради України]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 623.746-519:528

А.О. Сєдов, старший викладач

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ОЦІНКА ТОЧНОСТІ АЕРОФОТОЗЙОМКИ, ВИКОНАНОЇ ЗА ДОПОМОГОЮ БПЛА СЕРЕДНЬОГО ЦІНОВОГО СЕГМЕНТА

На території дослідного поля ХНАУ ім. В.В. Докучаєва було проведено низку польотів (місій) на різних висотах, використовуючи різні БПЛА (DJI «Phantom 2 Vision+», «Phantom 3 Advanced», «Phantom 4 Pro»). Мета досліджень полягала в розробці методичних підходів та рекомендацій до підготовки та виконання різних завдань щодо отримання даних за допомогою квадрокоптерів; в оцінці точності отриманих даних окремих моделей дронів, використовуючи матеріали фотознімання в умовах однієї території, з метою раціонального використання їх технічних можливостей.

Перед початком тестових польотів, на полігоні було закріплено 14 опорно-контрольних точок. Вони закріплювались на місцевості кілками, а центри кілків були суміщені з центрами підготовлених маркерів, які яскраво вирізнялись серед рослинності та ґрунтового покриву – білі пластикові тарілки. Координати опорних точок було визначено двічі (для контролю точності) за допомогою електронного тахеометра «Leica TCR 405». Площа дослідного полігону складає 5,3 га. Територія має яскраво виражений рельєф – балку. Перевищення між самою нижньою та найвищою визначеними точками 23,872 м.

За допомогою спеціалізованого мобільного додатку «Pix4D Capture» було створено маршрут авто польоту дронів на висотах 25, 50 та 100 м з перекриттям фотознімків 80%, та середньою швидкістю руху.

Отримані фотознімки було оброблено в програмі «Agisoft PhotoScan», основним завданням якої є побудова цифрових 3D моделей, використовуючи

цифрові фотознімки, що реалізується завдяки наступному алгоритму: вказаний програмний продукт знаходить спільні точки фотографій і по них визначає всі параметри камер: положення, орієнтацію, внутрішню геометрію (фокусна відстань, параметри дисторсії і т.п.). Далі будується щільний масив точок (хмара точок) на основі якого будуються цифрові моделі місцевості (ЦММ) та цифрові моделі рельєфу (ЦМР) з можливістю їх 3D візуалізації. Всі операції виконуються в автоматичному режимі, в залежності від налаштувань виконавцем. Процес обробки даних дуже тривалий і залежить від потужності комп'ютерної техніки, об'єму вхідних даних та якості вихідних моделей [1].

«Agisoft PhotoScan» надає можливість виконати географічну прив'язку моделі за рахунок визначення опорних точок. В нашому випадку такої прив'язки не виконувалось, з метою дослідження точності бортових GPS-приймачів безпілотників (система «WGS 84 / UTM zone 37N») при виконанні зазначених робіт.

Наступний етап обробки цифрових даних виконувався в програмному комплексі «ArcGIS». Отримані ЦМР та ортофотоплани співставлялися з опорними точками. Ортофотоплан необхідний для візуалізації місцевості, ЦМР – дає можливість визначити значення кожного пікселя по висоті (Н). Як і очікувалось, не всі контрольні пункти співпали з їх зображенням на ортофотоплані (рис. 1).

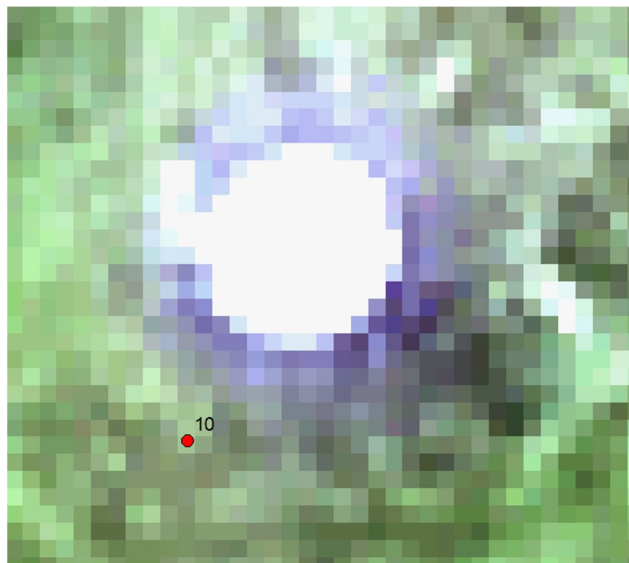

Рис. 1. Фрагмент зображення контрольного пункту та закріпленого пункту на місцевості

Виконавши низку операцій було порівняно координати (X, Y, H) опорних пунктів з відповідними координатами цих самих пунктів, зображених на ЦМР. При аналізі та подальших розрахунках до уваги бралися результати сформованого в «Agisoft PhotoScan» звіту про побудовані моделі та ортофотоплани, а саме – місце розташування камери та перекриття зображення (рис. 2). Практика показує, що при плануванні місії автопольоту при заданому перекритті фотознімків 80%, фактичне перекриття має коливання 70-90%. Дану закономірність відслідкувати дуже складно, за відсутності систематизації її прояву. В свою чергу це пояснюється недоліками програмного

забезпечення як для управління (мобільні додатки), так і прошивки БПЛА на даному етапі їх експлуатації. Проте, слід зазначити, що з оновленнями програмного забезпечення функціональні можливості використовуваного інструментарію здебільшого покращуються. Тому з аналізу виключалися контрольні пункти, місцезположення яких попадали в зону <7 (перекриття менше 70%). Очевидно, що такі значення мають краї робочої площини, що є логічним явищем.

Було розраховано середні абсолютні похибки, середні похибки по висоті, середні квадратичні похибки планові та висотні, визначено мінімальні та максимальні значення абсолютної та висотної похибок.

В результаті виконаних робіт було встановлено, що не по всіх місцях вдалося отримати результат, що пояснюється недостатнім перекриттям фотознімків. Даний недолік виявився при аналізі даних (перекриття за звітом <7). В цьому є одна з особливостей виконання певних видів робіт за допомогою БПЛА. По суті, це «чорний ящик», з обмеженою можливістю візуалізації отриманих результатів. Більшість недоліків можна визначити лише під час обробки та аналізу отриманих даних.

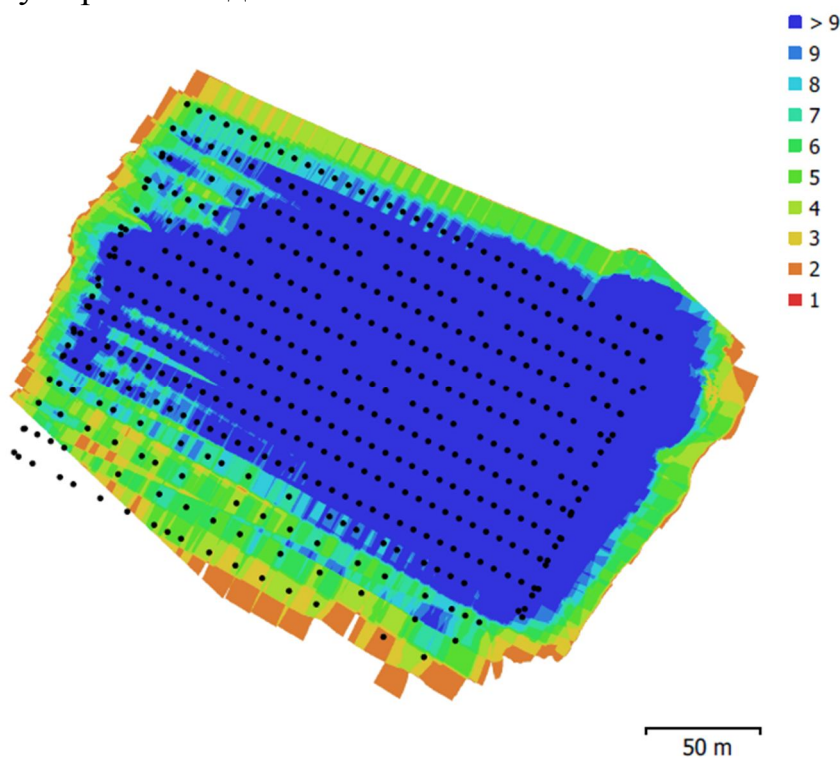

Рис. 2. Місце розташування камери та перекриття зображення

Прослідкувати якусь певну закономірність в залежності «модель БПЛА / висота знімання» також важко, адже відсутні повторності виконання польотів, що в свою чергу пояснюється і економічними чинниками. В середньому тривалість роботи квадрокоптерів зазначених моделей без врахування зовнішніх впливів (температура повітря, вітер, тривалість ініціалізації та калібрування) 20-27хв. від одного елемента живлення (акумулятора). Для заданої території час зніманні місій на висоті 25м становив приблизно 25-35хв., 50м – 10-15хв., 100м 7-10хв.

Проаналізувавши отримані дані можна зробити висновки, що планові похибки отримані за результатами знімання з «Phantom 3 Advanced» на висотах 25 та 50 м відповідають точності масштабу 1:5000, а що стосується висотних похибок, враховуючи рельєф, то дана точність допустима для побудови горизонталей із перерізом рельєфу 1-2 м, що відповідає масштабам 1:5000 – 1:1000 [14]. Щодо даних, отриманих з «Phantom 4 Pro», то результати знімання на висотах 50 та 100 м показують, що отримані планові похибки допустимі при побудові планів масштабу 1:25000, а висотна похибка відповідає масштабу 1:5000 з перерізом рельєфу 5 м. Щодо аналізу якісних даних лише по одній висоті польоту 50м «Phantom 2V+», то похибка планова вища за точність масштабу 1:25000. В той же час висотна похибка є аналогічною з «Phantom 3 Advanced».

УДК: 528.4

Д.Д.Хайнус, к.е.н., доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ГЕОДЕЗИЧНИХ ВИШУКУВАНЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

В сучасних реаліях стрімкого розвитку геодезичних технологій сільське господарство, будівництво, природоохоронна галузь, державне управління та військова сфера і надалі вимагатимуть від геодезичної галузі забезпечення надійного і точного встановлення глобальних, регіональних та локальних тривимірних моделей різноманітних об'єктів, визначення геометрії поверхні землі, моря та льодовиків тощо.

Розвиток суспільства потребує швидкого, надійного, низькозатратного, високоточного позиціонування у реальному часі з добре визначеними базами даних та мінімальними обмеженнями.

У топографо-геодезичній діяльності в останні десятиріччя спричинили своєрідну «революцію» три технології: супутникові радіонавігаційні системи (GNSS), лазерне 3D-сканування та оперативне картографування із використанням безпілотних літальних апаратів (БПЛА). Очевидно, що саме ці технології і надалі матимуть визначальний вплив на розвиток галузі у найближчій перспективі.

Саме завдяки технології GNSS позиціонування стало дешевим, масовим та швидким. Традиційну теодолітну зйомку та тахеометрію у найближчі роки очікує те ж саме, що вже відбулося із мензульною зйомкою — вони відійдуть в історію, а останні теодоліти займуть своє заслужене місце у технічних музеях.

В теперішній час досить розвинена лідарна технологія, що поєднує лазерне вимірювання відстаней, комп'ютер, інерційні вимірювання та диференціальний GPS в інтегральний інструмент, здійснила величезний прорив